

ANCHETA „S.P.V. 1977“* LA MUZEUL DE ISTORIE AL TRANSILVANIEI. REZULTATE ȘI CONCLUZII

Definiția muzeului, cuprinsă în articolul al 3-lea din Statutul ICOM-ului, adoptat la cea de a XI-a Adunare a sa generală, stabilește funcțiile de bază ale muzeelor și relevă rolul lor în societate, ca instituții științifice și cultural-educative¹. În condițiile lumii contemporane, în care instrucția și educația au devenit probleme de interes mondial — pe de o parte în urma ridicării permanente a nivelului de cultură, pe de alta ca rezultat al exploziei de informații și cunoștințe noi, cauzată de revoluția tehnico-științifică — funcția educativă a muzeului cîștigă o importanță din ce în ce mai mare². Într-adevăr, muzeul, care operează cu obiecte concrete, acționînd direct, prin intermediul imaginii vizuale, asupra percepției, este un for educativ în sensul cel mai larg³. Expoziția muzeală — una din principalele forme de manifestare ale activității muzeului — realizează o informare selectivă, accesibilă tuturor, rapidă, dar și cuprinzătoare, în mod direct, prin mijlocirea obiectelor de muzeu, obținînd trăiri emoționale pe care informațiile scrise (cartea de specialitate, de exemplu) niciodată nu le ating⁴. Deci funcția educativă rezultă din însăși natura, din esența muzeului, instituție de cultură care ocupă

* „Sondarea preferinței vizitatorilor 1977“.

¹ *Nouvelles de l'ICOM* (în continuare ICOM), 27, 1974, nr. 3—4, supliment, p. 1.

² J. Beneš, *ICOM '71 o vychove v muzeich*, în *Muzejni a Vlastivedná Práce*, IX, 1971, nr. 4, prezentare succintă în *Figyelő*, 1975, nr. 1, p. 83; W. W. Taylor, *Les musées et l'éducation*, în *Museum*, Lausanne, XXIII, 1970/71, nr. 2, p. 129; J. Jelinek, *Musée moderne, musée vivant*, în *Museum*, Lausanne, XXVII, 1975, nr. 2, p. 54.

³ N. Lupu, *Rolul expoziției de muzeu în educația științifică și patriotică a maselor*, în *RevMuz*, I, 1964, nr. 1, p. 55; Gr. Morley, *Exposé sur les musées d'Asie et du Pacifique: leur caractère général et leurs possibilités sur le plan régional et international*, în ICOM, 26, 1973, nr. 1, p. 2; G. Motsny, *Les musées et les problèmes de la vie quotidienne*, în *Museum*, Lausanne, XXV, 1973, nr. 1—2, p. 109; J. Jelinek, *op. cit.*, p. 53; A. M. Razgon, *Musées et instruction générale pluridisciplinaire en U.R.S.S.*, în *Museum*, Lausanne, XXVIII, 1976, nr. 1, p. 29.

⁴ ICOM, 22, 1969, nr. 3, p. 3; nr. 4, p. 3; J. Jelinek, *Les musées en tant qu'instruments de diffusion de la culture et leur action pour toucher un plus large public*, în ICOM, 23, 1970, nr. 1, p. 3; A. B. Zaks, *Einige Probleme der Ausstellungsarbeit in der U.d.S.S.R.*, în *Neue Museumskunde*, XV, 1972, nr. 2, p. 117, 118; L. Roșu, *Funcția educațională și relația sa cu celelalte funcții de bază ale muzeului — cercetarea și conservarea patrimoniului*, în *RevMuzMon*, XII, 1975, nr. 4, p. 2; Y. R. Galicia, *Créer son musée: une expérience communautaire*, în ICOM, 29, 1976, nr. 4, p. 11; A. M. Razgon, *op. cit.*, p. 29; H. Varine-Bohan, *Le musée moderne: conditions et problèmes d'une rénovation*, în *Museum*, Lausanne, XXVIII, nr. 3, p. 129, 131.

un loc de frunte în educarea științifică și patriotică a maselor, în formarea conștiinței sociale⁵.

Muzeul își exercită funcțiile sale, își îndeplinește rolul social în măsura în care reușește să capteze interesul publicului și să contribuie la îmbogățirea patrimoniului spiritual al acestuia⁶. Aspectele relației muzeu-public constituie subiectul unor preocupări permanente în lumea muzeistică. Trăgând concluziile dezbaterilor celei de a IX-a Conferințe generale ICOM, una dintre rezoluții formulează astfel sarcinile muzeului: de a contribui la dezvoltarea mediului social, de a-și extinde serviciile și asupra acelor categorii de oameni care nu au beneficiat încă de ele, de a cerceta nevoile reale ale societății și de a căuta modalitățile efective ale influenței educative exercitate asupra publicului⁷. În contextul unor susținute preocupări cu privire la relația muzeu-public se înscrie și înființarea, în 1976, a unei comisii speciale ICOM: comisia MPR (Museum Public Relations)⁸. Comisia, la fel ca serviciile pentru relații cu publicul din cadrul muzeelor, acționează în două direcții: pe de o parte, pentru a găsi mijloace de a ajuta publicul — de compoziție atât de eterogenă — în cunoașterea muzeului, de a trezi interesul acestuia pentru multiplele acțiuni muzeale, pe de alta, pentru a sprijini muzeul în desfășurarea unor activități care să rețină cât mai mult interesul și să atragă aprecierea publicului⁹.

Eficiența muzeului ca sursă de propagandă culturală depinde de gradul în care vine în întîmpinarea cerințelor publicului¹⁰. Sondarea preferințelor publicului se impune deci printre principalele căi de comunicare permanentă între muzeu și public. Analizînd rezultatele unei anchete inițiate de cea de a X-a Conferință generală ICOM, președinta comisiei speciale MPR a arătat că din cele 104 muzee care au răspuns la chestionar doar 50% au desfășurat asemenea sondaje. Totodată ea a subliniat necesitatea generalizării unui astfel de tip de acțiuni¹¹.

⁵ B. Zderciuc, *Funcția muzeului în societatea contemporană*, în *RevMuzMon, Seria Muzeu*, XI, 1974, nr. 2, p. 3; I. Antonescu — G. Stoica, *Funcția cultural-educativă a muzeelor în societatea contemporană*, în *RevMuzMon*, XII, 1975, nr. 4, p. 5.

⁶ F. Filip—M. Bălănci, *Considerații asupra relației muzeu-public în cadrul Muzeului tehnic „prof. ing. Dimitrie Leonida” din București*, în *RevMuzMon, Seria Muzeu*, 1978, nr. 2, p. 23; Fl. Georgescu—V. Leahu—M. Dumitriu, *Muzeu—instrucție—educație*, în *RevMuzMon, Seria Muzeu*, 1978, nr. 4, p. 43.

⁷ J. Beneș, *op. cit.*, p. 91—92; vezi și problemele discutate la Seminarul pentru o mai bună adaptare a muzeelor la necesitățile lumii moderne, organizat de ICOM la Bangui, între 2—12 aprilie 1976: M. K. Aithnard, *Le musée et le développement socio-économique en Afrique*, în *Museum*, Lausanne, XXVIII, 1976, nr. 4, p. 185.

⁸ ICOM, 30, 1977, nr. 1, p. 7. În 1978 numărul membrilor a crescut de la 24 la 29 și este în continuă amplificare, vezi ICOM, 31, 1978, nr. 1—4, p. 25.

⁹ C. Bellow, *Musées et relations publiques*, în ICOM, 29, 1976, nr. 1—2, p. 4, 5.

¹⁰ I. Finley—G. O. Jones, *Tradition et progrès: la révolution muséologique*, în *Museum*, Lausanne, XXIII, 1970/71, nr. 2, p. 95, 98; R. H. Singleton, *Interactions: le musée à l'oeuvre dans la communauté*, în *Museum*, Lausanne, XXIII, 1970/71, nr. 2, p. 113; ICOM, 28, 1975, nr. 2—3, p. 45; H. Varine-Bohan, *op. cit.*, p. 127, 128; C. Nelega, *Perspectivile teoretice și metodologice ale investigației sociologice privind relația muzeu-public (I)*, în *Sargetia*, XIII, 1977, p. 615.

¹¹ C. Bellow, *op. cit.*, p. 8. O anchetă din 1969—1970 relevă și în cazul sistemului muzeal românesc doar începuturi timide în acest sens: din 65 de muzee cercetate, numai 20% au întreprins sondarea preferințelor publicului. Vezi Fl. Geor-

Răspunzînd cerințelor reale de depistare a unor cît mai potrivite soluții pentru a îndeplini sarcina de vehiculare spre public a valorilor muzeale, Muzeul de istorie al Transilvaniei din Cluj-Napoca a organizat o anchetă sociologică, bazată pe sondarea preferințelor vizitatorilor¹².

Deoarece acțiunea de făurire a unei noi conștiințe sociale, de dezvoltare a unor trăsături etice și spirituale proprii omului zilelor noastre se îndreaptă spre întregul popor, activitatea cultural-educativă a muzeului nu trebuie să se restrîngă la elevi sau studenți¹³. Aceasta cu atît mai mult, cu cît instituțiile de învățămînt de toate gradele, datorită conținutului specific al activității lor, sînt obligate să țină o legătură strînsă cu muzeul. Deci este recomandabilă acordarea unei atenții sporite acelor instituții sau organisme care nu sînt obligate, dar sînt interesate — pentru a-și îndeplini sarcinile sociale și politice — să se folosească de ajutorul muzeului, cum sînt organizațiile politice de masă și obștești¹⁴. În consecință, ne-am propus o investigație în rîndurile tinerilor muncitori U.T.C.-iști de la trei întreprinderi industriale clujene, chestionînd paralel și studenți care, din punct de vedere profesional, nu au tangențe cu studiul istoriei. Dealtfel, educația adulților este una dintre problemele care se pun, pe plan mondial, tot mai stringent. Cum bine este știut, în urma reducerii săptămîinii de lucru pe de o parte, și în urma prelungirii vîrstei medii de viață pe de alta, timpul liber înregistrează o continuă creștere, creînd o nouă sferă de preocupări în fața muzeelor¹⁵.

Punctul de plecare al anchetei noastre l-a constituit un vast chestionar, intitulat „Chestionar S.P.V. 1977 (Sondarea preferințelor vizitatorilor)”¹⁶. Acest material de bază a fost în așa fel întocmit, încît din cele XI puncte doar ultimele trei sînt condiționate în mod absolut de vizita în muzeul nostru. Am ales această soluție pentru a cunoaște

gescu—V. Leahu—M. Dumitriu, *op. cit.*, p. 44. În ultimii ani însă s-au consemnat progrese: în colaborare cu psiho-pedagogi și sociologi, în mai multe muzee s-au desfășurat anchete, vizînd — printre altele — și cerințele publicului vizitator (de exemplu, la Muzeul de artă al R.S.R., la Muzeul județean Hunedoara, la Muzeul de istorie al Transilvaniei, etc.). Vezi *Muzeul contemporan — factor activ în realizarea educației socialiste*, în *RevMuzMon, Seria Muzee*, XI, 1974, nr. 1, p. 42; C. Nelega, *op. cit.*, p. 617. Dealtfel, o sociologie a muzeelor a apărut, la nivel mondial, abia în anii '60 ai secolului nostru, deși interesul pentru ea a existat de cînd au apărut muzeele publice. Vezi M. Eisenbeis, *Éléments pour une sociologie des musées*, în *Museum*, Lausanne, XXIV, 1972, nr. 2, p. 111.

¹² Ancheta s-a realizat cu ajutorul substanțial al cercetătorului principal Alexandru Stănescu de la Centrul de științe sociale al Universității Babeș-Bolyai, Sectorul de cercetări pedagogice Cluj-Napoca, căruia și cu această ocazie îi aducem mulțumiri.

¹³ Fl. Georgescu—V. Leahu—M. Dumitriu, *op. cit.*, p. 48.

¹⁴ *Muzeul contemporan* . . . , p. 43.

¹⁵ G. MacGabe, *Museums and adult education*, în *Museums Journal*, 67, 1968, nr. 4, prezentare succintă în *Figyelő*, 1975, nr. 1, p. 104, 106; W. W. Taylor, *op. cit.*, p. 129, 130. Între 14 și 17 decembrie 1972, din inițiativa UNESCO, s-a organizat chiar un simpozion internațional pe tema educației adulților în contextul educației permanente. Vezi *Symposium sur le rôle des musées dans l'éducation des adultes en vue du développement du Sud-Est Asiatique*, în *ICOM*, 26, 1973, nr. 1, p. 11.

¹⁶ Chestionarul a fost elaborat de cercetătorul principal Alexandru Stănescu, pe baza unor repere indicate de muzeograful principal Eugenia Glodariu de la Muzeul de istorie al Transilvaniei Cluj-Napoca și de autor.

nu numai preferințele vizitatorilor efectivi, ci și pe cele ale vizitatorilor potențiali. Deci, chestionarul nu s-a distribuit în muzeu, ci s-a difuzat la locurile de muncă¹⁷. Am optat pentru Fabrica de Tricotaje „Someșul“, Întreprinderea Mecanică de Material Rulant „16 Februarie“ și Întreprinderea „Metalul Roșu“. Am constatat o atitudine pozitivă față de anchetă: din 400 de chestionare împărțite s-au completat utilizabil 373 (92 din 100 la „Someșul“, 144 din 150 la „16 Februarie“ și 137 din 150 la „Metalul Roșu“). Au fost chestionați și 26 de studenți de la Institutul medico-farmaceutic, Facultatea de medicină generală și 26 de studenți de la Facultatea de științe economice. În consecință, dispunem de 425 de formulare completate, care, deși relativ puține la număr, dar adresându-se unui public foarte divers ca vîrstă și instrucție, ne permit să tragem concluzii semnificative pentru muzee și activitatea lor în general, și pentru muzeul nostru în special.

Ancheta a cuprins un public larg, de la 17 la 30 ani. Ponderea cea mai mare au avut-o cei între 20 și 25 de ani¹⁸. De asemenea, sub aspectul instrucției și al profesiei, cei chestionați au oferit o mare varietate¹⁹. Deoarece completarea numelui era facultativă, iar specificarea sexului nici nu figura printre rubricile formularului, relația numerică femei-bărbați s-a putut constata doar cu aproximație: 121 femei, 304 bărbați.

Formulind întrebările chestionarului atitudinal, ne-am propus mai multe probleme de urmărit:

1. interesul publicului (efectiv sau potențial) față de diferitele epoci istorice și influența lor în formarea conștiinței și a sentimentului de dragoste față de patrie;
2. rolul muzeului în trezirea și cultivarea interesului și pasiunii pentru istorie;
3. aspecte ale vizitei la muzeu (forma, frecvența, scopul, motivele etc.);
4. aprecierea publicului vizitator asupra muzeului nostru și eventualele sugestii pentru realizarea unei cit mai bune colaborări între muzeu și public;
5. opțiunea publicului pentru diverse forme de activitate muzeală, altele decît expoziția de bază²⁰.

¹⁷ Difuzarea s-a realizat de către muzeograful Iosif Wolf de la Muzeul de istorie al Transilvaniei Cluj-Napoca, cu sprijinul secretarilor U.T.C. de la întreprinderile respective.

¹⁸ Totalul de 425 se împarte astfel după vîrste:

17 ani — 3	22 ani — 67	27 ani — 8
18 ani — 5	23 ani — 71	28 ani — 1
19 ani — 30	24 ani — 46	29 ani — 2
20 ani — 67	25 ani — 59	30 ani — 1
21 ani — 49	26 ani — 16	

¹⁹ 52 studenți, 4 ingineri, 179 muncitori necalificați sau neindicînd nici o calificare, 190 muncitori calificați în diverse domenii (tricotare, confecționare, lăcătuși, strungari, electricieni, forjori, turnători, frezori, sudori, modelori, cazangii, tinichigii).

²⁰ Direcții asemănătoare au fost urmărite și de alte anchete, oferindu-ne astfel posibilitatea de a lărgi aria concluziilor. De exemplu, sondajul organizat la Muzeul județean Hunedoara atinge multe din problemele chestionarului nostru.

Pentru a obține o imagine cit mai amplă despre ceea ce îi interesează în mod real în materie de istorie pe cei 425 de subiecți, am conceput un prim sistem de întrebări, care abordează din diferite direcții tema. În primul rînd s-a cerut opțiunea subiecților pentru una sau mai multe epoci istorice, pe care le consideră ca fiind cele mai interesante sau atractive pentru ei. Opțiunile s-au conturat astfel:

I. Epoca contemporană	— 233 opțiuni
II. Epoca veche	— 205 opțiuni
III. Epoca modernă	— 185 opțiuni
IV. Epoca străveche	— 162 opțiuni
V. Epoca medie	— 136 opțiuni
V. Perioada de trecere spre feudalism	— 121 opțiuni ²¹ .

Distribuția lor după categorii de vîrstă este următoarea:

Vîrsta	I	II	III	IV	V	VI
17	3	—	2	2	—	1
18	2	5	1	—	1	1
19	16	16	18	14	8	6
20	35	28	30	29	21	13
21	28	22	23	14	18	14
22	30	31	26	26	27	27
23	29	41	25	23	24	23
24	31	22	18	24	13	13
25	41	27	27	19	15	14
26	13	5	10	7	4	5
27	2	4	4	3	5	4
28	1	1	—	—	—	—
29	1	2	—	—	—	—
30	1	1	1	1	—	—
Total	233	205	185	162	136	121

A doua întrebare pune în discuție influența diverselor perioade din istoria patriei asupra conștiinței și a sentimentului de dragoste față de

Vezi C. Nelega, *op. cit.*, p. 616. Preocupări de acest gen s-au semnalat în ultimii ani și în sistemul muzeal din țările vecine. Institutul pentru educația maselor din R. P. Ungaria, de exemplu, a investigat orientarea culturală a muncitorilor din patru mari întreprinderi budapestane cu ajutorul unui chestionar mult asemănător cu al nostru. Vezi M. Andrassy, *Attekintés a Népművelési Intézet kutatási tevékenységéről*, prezentare succintă în *Tájékoztató*, 1976, nr. 3, p. 122. Sau, la Magyar Nemzeti Galéria s-au organizat două expoziții experimentale, destinate chestionării vizitatorilor pe teme speciale ale muzeelor de artă, dar și pe teme generale muzeale (compoziția publicului, frecvența la muzeu, scopul și motivele vizitei, metodele de popularizare a activității muzeale și eficiența lor etc.). Vezi K. S. Nagy—K. Nagy—I. Vitányi, *Szociológiai vizsgálat a Magyar Nemzeti Galéria I. kísérleti kiállításán, in Múzeum és közönség*, 1977, nr. 3, p. 6, 12, 13; K. S. Nagy, *Kortárs magyar festészet — szociológiai vizsgálat a Magyar Nemzeti Galéria II. kísérleti kiállításán, in Múzeum és közönség*, 1977, nr. 3, p. 47, 59, 65, 71. Ancheta organizată în noiembrie-decembrie 1972 de către Muzeul Național de Antropologie din Mexic și-a propus probleme asemănătoare, insistînd asupra corelației între vîrsta, respectiv pregătirea profesională a vizitatorilor, și frecvența, respectiv motivația vizitei. Vezi C. O. Garcia, *La Casa del Museo, Mexico D. F. Une expérience de „musée intégré”*, in *Museum, Lausanne, XXVII*, 1975, nr. 2, p. 75.

²¹ Deoarece opțiunea era posibilă și pentru mai multe perioade, totalul depășește în mod inevitabil numărul chestionarelor prelucrate (425).

țară. Trebuia să se aleagă între 20 de perioade istorice — ilustrate prin exponatele noastre —, oferindu-se astfel posibilitatea unei concretizări mai în amănunt a opțiunilor exprimate la prima întrebare a chestionarului. Răspunsurile date la cele două întrebări nu se suprapun în mod absolut, ci se completează în mod armonios. Cele mai multe opțiuni au fost exprimate pentru următoarele 10 perioade:

- I. Perioada luptelor antiotomane (Iancu de Hunedoara, Vlad Țepeș, Ștefan cel Mare) — 304 opțiuni.
- II. Mihai Viteazul — prima unire a țărilor române — 276 opțiuni.
- III. Perioada înfloririi maxime a civilizației dacice — epoca lui Burebista și Decebal (sec. I î.e.n.—106 e.n.) — 240 opțiuni.
- IV. Războiul pentru independența României (1877) — 229 opțiuni.
- V. Unirea Transilvaniei cu România (1 decembrie 1918) — 218 opțiuni.
- VI. Răscoalele țărănești din Transilvania (Bobilna; Gheorghe Doja; Horia, Cloșca și Crișan) — 215 opțiuni.
- VII. Unirea Principatelor Române sub domnia lui Alexandru Ioan Cuza (1859) — 215 opțiuni.
- VIII. Epoca romană (106—271) — 166 opțiuni.
- IX. Formarea voievodatului Transilvaniei — 139 opțiuni.
- X. Revoluția și revoluționarii de la 1848 în Transilvania — 138 opțiuni²².

Putem constata deci un interes mare și în acest caz pentru perioade ale epocii medii (304 + 276 + 215 + 139 = 934 opțiuni), epocii moderne (229 + 218 + 215 + 138 = 800 opțiuni) și epocii vechi (240 + 166 = 406 opțiuni). Numărul mare al opțiunilor pentru perioade ale epocii medii — în comparație cu primul set de opțiuni — se explică prin popularitatea deosebită a personalităților sau a evenimentelor propuse în chestionar (vezi punctele I, II, VI, IX în punctajul de mai sus).

Punctajul, după vârste, se prezintă astfel:

Vârsta	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
17	2	3	3	—	2	2	1	1	—	1
18	5	4	2	7	2	4	5	—	2	3
19	22	18	18	17	14	17	16	13	8	11
20	49	46	37	37	41	35	38	22	23	20
21	36	38	25	30	26	21	30	19	18	17
22	48	41	39	35	31	33	29	26	20	24
23	50	47	37	33	36	35	38	31	25	19
24	29	27	27	22	24	21	17	14	15	14
25	40	34	37	30	32	31	29	27	19	16

²² Lipsa opțiunilor pentru vreuna din etapele epocii contemporane — epocă care la prima întrebare a totalizat cele mai multe opțiuni — se explică prin aceea că ele nu au fost incluse în lista propusă. În muzeul nostru este în curs de organizare secția de istorie contemporană și noi ne-am restrâns aria de investigație la epocile ilustrate în secțiile deja deschise publicului.

Vîrsta	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
26	11	8	10	9	7	7	5	6	6	6
27	8	6	4	6	1	6	6	4	2	5
28	1	1	—	—	1	1	—	1	1	1
29	2	2	—	2	1	1	1	1	—	—
30	1	1	1	1	—	1	—	1	—	1
Total	304	276	240	229	218	215	215	166	139	138

Din primul sistem de întrebări, a treia pătrunde și mai adînc în problema în discuție, insistînd asupra laturii concrete a interesului publicului pentru epocile istoriei noastre. Punctul V al chestionarului cere alegerea unui număr de exponate, din totalul de 41, care a trezit cel mai mult interesul celor chestionați (dacă au vizitat deja muzeul) sau care i-ar interesa mai mult (dacă nu au vizitat încă muzeul)²³. Și în

²³ 1. Topoare de piatră, șlefuite și perforate (neolitic).

2. Idoli feminini (neolitic, cult. Turdaș).

3. Topoare de aramă — dep. de la Vilcele (ep. cuprului).

4. Colecția de arme de bronz (epoca bronzului).

5. Primele vase de ceramică lucrate la roată (La Tène).

6. Inventarul unui atelier de fierărie de la Sarmizegetusa (epoca dacică).

7. Mormînt de incinerare *in situ* de la Soporul de Cîmpie (epoca romană).

8. Opaițe, diplome militare, tăblițe cerate (epoca romană).

9. Monument ridicat în 124 e.n. în municipiul Napoca (epoca romană).

10. Mumie de femeie (epoca elenistică — Egipt).

11. Tezaurul de la Apahida (sec. V — migrații).

12. Complexul de la Dăbica (sec. IX—X).

13. Complexul de la Cluj (sec. X).

14. Urbariul domeniului de la Năpradea (sec. XVIII).

15. Privilegiul acordat de către Carol Robert orașului Cluj (1336).

16. Paloșul călăului Clujului (feudalism).

17. Cheia de onoare a Clujului („).

18. Gravuri reprezentînd Clujul („).

19. Statute, sigilii, obiecte ale breslelor din Cluj (feudalism).

20. Produse ale primelor manufacturi transilvănene (perioada de încheiere a feudalismului).

21. Portretul lui Iancu de Hunedoara (feudalism).

22. Portretul lui Mihai Viteazul („).

23. Stema celor trei țări române unite („).

24. Arme albe și de foc (sec. XV—XVIII).

25. Portretul lui Nicolaus Olahus (feudalism).

26. Pagini din Psaltirea șcheiană, Codicele voronețian și Catehismul de la Sibiu (feudalism).

27. Școala din Șcheii Brașovului (feudalism).

28. Prima ediție în l. engleză a unei opere a lui D. Cantemir.

29. Opere ale reprezentanților Școlii ardelenne (perioada de încheiere a feudalismului).

30. Arme, imagini, documente legate de răscoalele țărănești din Transilvania:

a) Bobilna

b) răscoala condusă de Gh. Doja

c) răscoala condusă de Horea, Cloșca și Crișan.

31. Imagini și hărți privind mișcarea condusă de Ecaterina Varga (perioada premergătoare revoluției din 1848).

32. Panou reprezentînd Adunarea de la Blaj (3/15 mai 1848).

33. Obiecte personale ale lui Avram Iancu (rev. din 1848).

34. Obiecte, documente din perioada Unirii Principatelor Române (1859).

acest caz interesul se îndreaptă spre epoca medie și modernă, opțiunile repartizându-se astfel:

- I. Obiecte din diferite etape ale epocii medii — 3.154 opțiuni.
- II. Obiecte din diferite etape ale epocii moderne — 2.280 opțiuni.
- III. Obiecte din diferite etape ale epocii străvechi — 917 opțiuni.
- IV. Obiecte din diferite etape ale epocii vechi — 906 opțiuni.
- V. Obiecte din perioada de trecere spre feudalism — 197 opțiuni²⁴.

Analizând structura acestor preferințe, observăm orientarea interesului spre obiectele legate de istoria Clujului (497 opțiuni), de cite o personalitate (de exemplu: Mihai Viteazul — 476 opțiuni) și de răscoalele țărănești din Transilvania (294 opțiuni). Poate cel mai mare interes îl trezesc exponatele care ilustrează evoluția tehnicii în Transilvania (574 opțiuni)²⁵.

Punctul VI al chestionarului încheie primul sistem de întrebări, asigurând posibilitatea unei totale spontaneități în exprimarea preferințelor. La celelalte puncte am indicat noi epoci și etape istorice sau obiecte între care trebuia să se aleagă, deci am canalizat în anumite direcții manifestările celor investigați. Punctul VI înlătură aceste „limitări“, subiecții putând să enumere 5 exponate, fără nici un fel de condiționare, pe care ar vrea să le vadă la muzeu. Prelucrând răspunsurile primite, înainte de toate constatăm că au fost puțini aceia care nu și-au exprimat nici o dorință, dovadă a faptului că formularul a reușit să trezească atenția subiecților, mobilizându-i să participe activ la anchetă. În al doilea rând, aceste răspunsuri sînt în perfectă concordanță cu opțiunile exprimate pînă acum. Cele mai multe preferințe s-au exprimat pentru exponate ilustrative din epoca contemporană. Unii au

35. Imagini, opere literare, documente legate de războiul pentru independența României (1877).

36. Prima locomotivă fabricată la Reșița (1872).

37. Documente privind mișcarea memorandistă: exemplar tipărit al Memorandumului, conducătorii mișcării, sentințele de condamnare (1892).

38. Articole și numere de valoare istorică din presa transilvăneană, legate de începuturile mișcării muncitorești și socialiste:

a) secția de la Timișoara a Internaționalei I

b) numărul din decembrie 1871 al „Familiei“

c) prima sărbătorire a zilei de 1 Mai.

39. Imagini și documente, originale și fotocopii, despre:

a) înființarea secției române a P.S.D.U.

b) grevele de seceriș

c) ecurile răscoalei din 1907 în Transilvania.

40. Imagini, obiecte, documente privind Unirea Transilvaniei cu România, Alba Iulia — 1918.

41. Contribuția inventatorilor transilvăneni la dezvoltarea aviației — machete ale aparatelor lui:

a) Traian Vuia

b) Aurel Vlaicu

c) Martin Lajos.

²⁴ Vezi nota nr. 22.

²⁵ Numărul cel mai mare de opțiuni s-a totalizat la subpunctul 41 (vezi nota nr. 23): 316.

rămas la această formulare generală, alții au precizat: exponate legate de construirea societății socialiste multilateral dezvoltate, cele mai noi realizări tehnice, obiecte ale personalităților marcante din mișcarea muncitorească, piese prezentând marile greve sau lupta dusă în ilegalitate de P.C.R. etc. Mulți subiecți ar dori să vadă exponate celebre — în original sau în copie — ale altor muzee, din țară sau din străinătate, cele mai noi piese intrate în patrimoniul muzeului, provenite fie din săpături, fie din achiziții.

Răspunsurile date la cele patru puncte ale primului sistem de întrebări relevă existența unui mare interes pentru istorie în general. Este elocventă în acest sens dorința exprimată de mai mulți subiecți de a vedea exponate și ale altor muzee, din țară sau din străinătate, unii limitându-se la această generalitate, alții concretizându-și dorința. De exemplu, un muncitor de 23 de ani de la „Metalul Roșu“ ar dori să vadă exponate care să înfățișeze aspecte ale culturii spirituale ale celorlalte popoare neolatine. Pe baza opțiunilor subiecților putem urmări și orientarea interesului lor spre epocile istorice cele mai apropiate de zilele noastre, oglindită în numărul mare de opțiuni pentru epoca contemporană și modernă și în dorința de a vedea ultimele noutăți în materie²⁶. Structura după vârste a preferințelor indică și limitele de etate între care acest interes este cel mai mare, respectiv categoriile de vîrstă care sînt destul de maturizate pentru a avea păreri clare și atitudini formate: 20—25 de ani²⁷. Această constatare este de mare importanță pentru toți aceia care caută noi modalități în mărirea funcționalității muzeului, deoarece arată categoriile de vîrstă cu care se poate colabora cu rezultate maxime. Dealtfel, toate concluziile desprinse din acest grup de răspunsuri determină direcții clare pentru muzeografiile care urmăresc sporirea eficienței expoziției muzeale și a activității muzeului în general: atenție sporită pentru secțiile care prezintă epoca modernă și contemporană, insistență mai susținută în jurul unor evenimente și personalități de mare popularitate, folosindu-le la maximum calitățile educativ-formative.

În scopul de a realiza un muzeu — factor activ de progres cultural și social, am inclus în chestionar o întrebare care să lămurească părerea publicului — și a celui efectiv, și a celui potențial — despre rolul muzeului în trezirea interesului pentru istorie și în cunoașterea ei cît mai temeinică (punctul III al chestionarului). Răspunsurile arată că oamenii consideră muzeul ca o instituție care are o serioasă contribuție atît în cultivarea pasiunii pentru istorie, cît și în furnizarea unor cu-

²⁶ Această dorință exprimă în mod spontan una dintre cerințele ridicate în fața unui muzeu eficient: dinamismul expoziției muzeale. Vezi B. Zderciuc, *op. cit.*, p. 4; L. Roșu, *op. cit.*, p. 3; J. Jelinek, *Musée moderne, musée vivant*, în *Museum*, Lausanne, XXVII, 1975, nr. 2, p. 54.

²⁷ Este adevărat că însăși repartizarea pe categorii de vîrstă a subiecților arată o mare pondere a grupului în discuție, ceea ce însă, după opinia noastră, nu anulează valabilitatea afirmației cu privire la capacitatea lor mai mare de a opta sigur. O concluzie asemănătoare se desprinde și din ancheta Muzeului Național de Antropologie din Mexic, unde grosul răspunsurilor a venit din partea subiecților de 20—25 de ani. Vezi C. O. Garcia, *op. cit.*, p. 75.

noștințe care să ajute la aprofundarea studiului istoriei. Subiecții trebuiau să folosească una din următoarele patru calificative: [contribuție] 1. foarte mare, 2. apreciabilă, 3. modestă, 4. mică. Părerile s-au împărțit astfel:

1. 202 aprecieri (47,2%); 2. 169 aprecieri (40%); 3. 25 aprecieri (5,9%); 4. 4 aprecieri (1%); nu au răspuns 25 (5,9%).

Repartizarea după vârste prezintă următorul tablou:

Vârsta	1	2	3	4	Nu au răspuns
17	—	2	1	—	—
18	3	2	—	—	—
19	20	6	2	1	1
20	28	31	4	1	—
21	24	19	4	—	2
22	31	20	4	—	12
23	29	28	6	1	—
24	23	31	1	1	—
25	26	22	3	—	8
26	11	4	—	—	1
27	5	3	—	—	—
28	1	—	—	—	—
29	1	—	—	—	1
30	—	1	—	—	—
Total	202	169	25	4	25

Rezultatele oglindesc grăitor importanța acordată de publicul efectiv sau potențial rolului educativ al muzeului: din cei 425 de subiecți, 371 (202 + 169) îl consideră ca fiind foarte mare sau apreciabil.

Al doilea sistem de întrebări continuă în mod firesc direcția inaugurată de punctul III al chestionarului. Anume, formulând punctul IX, am căutat să aflăm dacă aprecierea dată rolului educativ al muzeului se traduce în practică în vizitarea lui, în încercarea de a profita efectiv de acest rol. (Ați vizitat Muzeul de istorie al Transilvaniei? Dacă *DA*, menționați ce anume v-a îndemnat la aceasta. Dacă *NU*, menționați cauzele care v-au împiedicat să efectuați această vizită. De ex.:

1. Nu m-a interesat
2. Aș fi dorit, dar nu am avut timp
3. Nu mi s-a dat prilejul în cadrul acțiunilor colective
4. Mă interesează prea puțin istoria

Răspunsurile sînt edificatoare din mai multe puncte de vedere.

În primul rînd am stabilit numărul vizitatorilor efectivi, dintre cei chestionați. Din cei 425 de subiecți 276, adică 65% au vizitat muzeul nostru. Al doilea pas a fost cercetarea motivelor care au împiedicat vizitarea muzeului în cazul restului de 149 de subiecți. Cei chestionați au trebuit să indice cauzele, specificînd dacă:

1. nu i-a interesat muzeul
2. ar fi dorit să-l viziteze, dar nu au avut timp
3. nu li s-a dat ocazie în cadrul acțiunilor colective
4. îi interesează prea puțin istoria.

S-au dat următoarele răspunsuri:

Subpunctul 1. — 15

Subpunctul 2. — 74

Subpunctul 3. — 53

Subpunctul 4. — 7

Situația după vârste este următoarea²⁸:

Vârsta	Au vizitat muzeul	1	2	3	4
17	2	—	1	—	—
18	2	—	1	1	—
19	18	1	4	6	—
20	40	3	15	9	1
21	33	2	7	6	1
22	42	1	11	12	2
23	44	7	6	5	2
24	31	1	16	3	1
25	43	—	10	7	—
26	11	—	2	3	—
27	7	—	1	—	—
28	1	—	—	—	—
29	1	—	—	1	—
30	1	—	—	—	—
Total	276	15	74	53	7

Cifrele de mai sus reflectă clar că importanța atribuită rolului educativ al muzeului nu este formală. 65% din subiecți au fost la muzeu, unii dintre ei în repetate rânduri, mulți exprimându-și dorința de a reveni²⁹. Din restul de 35% doar 5% nu au vizitat muzeul, fie pentru că nu i-a interesat instituția, fie că îi interesează prea puțin istoria³⁰. Ceilalți au fost împiedicați de lipsa de timp sau de lipsa unor acțiuni comune, legate de vizitarea muzeului, ambele categorii subliniind însă dorința lor de a veni în muzeu sau de a cunoaște pe alte căi exponatele

²⁸ Dintre cei 74 care nu au vizitat muzeul din lipsă de timp, doar 2 sînt studenți, orarul permițându-le o coordonare mai bună cu programul muzeului. Nu este însă și cazul muncitorilor care în marea lor majoritate sînt la locurile de muncă (în diferite schimburi) exact în orele cînd muzeul este deschis.

²⁹ Asemenea concluzii au fost trase și la alte anchete. De exemplu, la expozițiile experimentale de la Magyar Nemzeti Galéria din R. P. Ungară s-a constatat că aproximativ 80—84% din vizitatori revin cu plăcere. Vezi K. S. Nagy—K. Nagy—I. Vitányi, *op. cit.*, p. 13; K. S. Nagy, *op. cit.*, p. 69; La fel, 99% din subiecții anchetei mexicane, după ce au făcut cunoștință cu muzeul, și-au exprimat dorința de a mai reveni. Vezi C. O. Garcia, *op. cit.*, p. 76.

³⁰ Un singur chestionat, student de 23 de ani de la Facultatea de științe economice, a declarat că istoria poate fi studiată și din alte surse, deci muzeul are o importanță minimă în acest sens.

noastre. Această stare de fapt impune printre preocupările vizind creșterea funcționalității muzeului acțiuni în două direcții: impulsivarea organizării vizitelor colective la muzeu și încercarea de a soluționa problema lipsei de timp (de exemplu, prin itinerarea la locul de muncă a unor expoziții, acțiuni întreprinse deja de ani de-a rândul de muzeul nostru).

Punctul IX al chestionarului ne-a ajutat și în constatarea motivelor și scopurilor vizitei la muzeu. Cele mai multe din motive sînt emoționale: pasiunea pentru istorie sau pentru obiecte vechi, plăcerea, curiozitatea, căutare de odihnă spirituală, simțul datoriei de a cunoaște istoria acelor locuri unde trăim etc. Scopurile precizate de subiecți privesc mai mult aspectul educațional: îmbogățirea culturii generale, lărgirea orizontului spiritual, concretizarea cunoștințelor acumulate, cunoașterea în amănunt și în profunzime a istoriei patriei³¹. Cunoașterea acestor motive și scopuri face posibilă realizarea unei comunicări eficiente cu publicul.

Cea mai directă cale de comunicare între muzeu și public este îndrumarea muzeală, una dintre sarcinile de mare răspundere ale muzeografilor. Pentru a constata atitudinea publicului față de această activitate, am cerut opțiuni pentru una din 5 forme posibile de vizită:

1. în grupuri mari (cca 50 de persoane)
2. în grupuri mijlocii (cca 15—20 de persoane)
3. în grupuri mici (cca 5—10 persoane)
4. singur, însoțit de ghid
5. singur, fără ghid

Vizitatorii au optat astfel:

- Forma 1. — 8 opțiuni
 Forma 2. — 81 opțiuni
 Forma 3. — 168 opțiuni
 Forma 4. — 124 opțiuni
 Forma 5. — 30 opțiuni

Notăm faptul că 14 subiecți nu și-au exprimat părerea.

Structura după vîrste a opțiunilor de mai sus este următoarea:

Vîrsta	1	2	3	4	5
17	—	—	—	1	—
18	—	2	2	3	—
19	1	10	11	6	2
20	1	16	27	20	3
21	3	9	15	18	4
22	1	10	27	19	8
23	—	8	31	20	6

³¹ Motive și scopuri aproape identic formulate întîlnim și la alte sondaje. Vezi K. S. Nagy—K. Nagy—I. Vitányi, *op. cit.*, p. 13; K. S. Nagy, *op. cit.*, p. 59, 71.

Vîrsta	1	2	3	4	5
24	—	10	18	15	3
25	1	11	28	12	2
26	1	4	7	5	1
27	—	—	1	3	1
28	—	—	—	1	—
29	—	—	1	1	—
30	—	1	—	—	—
Total	8	81	168	124	30

Faptul că opțiunile se polarizează în jurul acelor forme care asigură un profit maxim de pe urma ghidajului arată importanța atribuită de către public îndrumării muzeale³². Această constatare determină sarcini precise pentru aceia care prezintă exponatele muzeale publicului larg, în sensul asigurării unui nivel ridicat științifico-ideologic al ghidajului.

Al treilea sistem de întrebări a fost destinat pe de o parte să sonda aprecierea dată de vizitatorii efectivi secțiilor din muzeul nostru, pe de alta să solicite sugestii din partea lor pentru a satisface toate cerințele ridicate în fața unui muzeu eficient³³. Prezintă lista secțiilor muzeului, am solicitat indicarea acelor care le-au plăcut cel mai mult. Rezultatele sînt în concordanță cu constatările de pînă acum: pe primele locuri stau și în acest caz secțiile de istorie modernă, medie și daco-romană.

- I. Secția daco-romană — 178 opțiuni
- II. Secția de istorie modernă — 139 opțiuni
- III. Secția de istorie medie — 137 opțiuni
- IV. Colecția egipteană — 135 opțiuni
- V. Secția de comună primitivă — 126 opțiuni
- VI. Lapidarul roman — 88 opțiuni
- VII. Lapidarul feudal — 81 opțiuni³⁴.

Cifrele, respectiv concluziile desprinse din ele, le sprijină pe acelea deduse din rezultatele primului sistem de întrebări (vezi pag. 6, 7, 8).

Punctul XI al chestionarului tinde să determine motivația opțiunilor de mai sus. În răspunsul la întrebarea, de ce a plăcut respectiva (sau

³² Acest fapt se reflectă semnificativ în mai multe răspunsuri date la punctul VIII al chestionarului. Solicitați să dea sugestii pentru diverse acțiuni în vederea îmbunătățirii activității muzeale, mulți au răspuns că după părerea lor nici o altă acțiune nu este mai eficientă decît o vizită bine organizată, cu un ghidaj competent. Și rezultatele altor anchete întreprinse în diverse muzee relevă importanța acordată de public ghidajului. Vezi K. S. Nagy, *op. cit.*, p. 65.

³³ Semnificația concluziilor trase de pe urma investigației în această direcție este dovedită și de faptul că asemenea puncte, formulate deosebit, dar cu același conținut, sînt nelipsite din sondajele vizînd preferințele publicului. Vezi M. Andrassy, *op. cit.*, p. 122; K. S. Nagy—K. Nagy—I. Vitányi, *op. cit.*, p. 11; C. Nelega, *op. cit.*, p. 616.

³⁴ Vezi nota nr. 23.

respectivelor) secție, subiecții au trebuit să indice unul sau mai multe din aceste 3 motive: 1. caracterul interesant al exponatelor; 2. modul de prezentare în spațiu și 3. calitatea elementelor explicative. Deoarece numai 225 de subiecți au completat această parte a chestionarului, prezentăm răspunsurile doar cu titlu informativ, fără a comenta prea mult pe marginea lor.

Subpunctul 1. — 143 răspunsuri
 Subpunctul 2. — 49 răspunsuri
 Subpunctul 3. — 33 răspunsuri.

Ne permitem totuși a constata procentajul foarte scăzut (cca 14,6%) al indicării textelor drept element care a determinat opțiunea pentru anumite secții, ceea ce provine, credem, nu din calitatea nesatisfăcătoare a acestora, ci din faptul că omul vine la muzeu nu să citească, ci să vadă obiectele expuse³⁵.

Am inclus și în acest sistem o întrebare care să dea posibilitate de exprimare spontană a unor sugestii pentru îmbunătățirea și îmbogățirea activității muzeale. (Înscrieți în spațiile punctate orice sugestie sau dorință în legătură cu activitatea muzeului, precum și cu privire la modul în care vizitatorii ar putea colabora cu noi pentru satisfacerea în cât mai bune condiții a intereselor și preferințelor de cunoaștere și valorificare educativă a istoriei:

1. _____
2. _____
3. _____).

Deocamdată ne oprim asupra acelor care se referă la vizita în muzeu și la acțiunile legate strict de ea. Cele mai multe sugestii privesc expozițiile de bază. Se subliniază necesitatea unei schimbări mai dese a acestora și găsirea unor noi soluții în prezentarea exponatelor (ghidaje competente, mai numeroase, texte explicative pe „înțelesul tuturor“, pentru ca și vizitatorul solitar să se descurce, prezentarea în prealabil — pe film sau pe diapozitive — a celor mai interesante exponate etc.). Mulți dintre cei chestionați se opresc asupra unui aspect legat în general de muzeu: problema popularizării. Se insistă pentru o mai bună și mai cuprinzătoare propagandă, făcându-se chiar unele precizări: dorința de a vedea articole-seriale în presa locală prezentând cele mai semnificative exponate, ideea unor prospecte speciale care să fie trimise la instituții, întreprinderi etc.

Analizând aceste sugestii, putem trage concluzii de mare interes pentru activitatea noastră prezentă și cea viitoare. În primul rând numărul și diversitatea lor arată existența unui real și viu interes pentru muzeele de istorie în general, deci și pentru al nostru. În al doilea rând, fie că ne oferă idei utilizabile în orientarea muncii noastre (de exemplu, „dinamizarea“ expozițiilor de bază, realizarea unei introduceri în

³⁵ J. Beneș, *op. cit.*, p. 90; L. Roșu, *op. cit.*, p. 2.

temă prin punctarea celor mai însemnate exponate etc.), fie că relevă justetea unor acțiuni deja întreprinse. Dintre acestea putem aminti articolele publicate în presa locală despre cele mai semnificative obiecte muzeale sau întocmirea unor prospecte gen „fluturași“ cu localizarea muzeului pe harta centrului Clujului și cu orarul de funcționare a instituției. Părerile exprimate de vizitatori arată că acțiunile de mai sus sînt bine alese, deci se impune o insistență în aceste direcții.

După cum bine se știe, activitatea unui muzeu are două laturi: pe de o parte păstrează și valorifică științific patrimoniul, pe de alta vehiculează spre public valorile muzeale. Această a doua latură se realizează fie direct — prin expoziția de bază, fie indirect — prin activitățile muzeale specifice³⁶. Asemenea activități au mare însemnătate în viața muzeelor, căci, dacă sînt bine organizate și reușite, trezesc în măsură mult mai mare interesul publicului pentru muzeu decît orice fel de propagandă directă³⁷. Spre a cunoaște preferințele publicului pentru una sau mai multe dintre numeroasele forme specifice ale activității muzeale, am întocmit o listă cu 8 asemenea manifestări, spre opțiune³⁸. Ordinea opțiunilor este următoarea:

- I. Spectacol de istorie cu sunet și lumină, în muzeu — 275 opțiuni
- II. „Învierea muzeului“ — 248 opțiuni
- III. Concursuri pe teme istorice — 246 opțiuni
- IV. Lecția de istorie a muzeului — 195 opțiuni
- V. Montaj literar-muzical-istoric — 190 opțiuni³⁹.

Distribuția în funcție de vîrste se prezintă astfel:

Vîrsta	I	II	III	IV	V
17	3	—	1	—	—
18	2	4	5	4	5
19	12	19	21	11	14
20	50	40	39	27	30
21	32	29	25	21	34
22	48	45	33	29	26
23	46	27	40	36	23
24	30	26	28	19	17
25	31	39	35	34	27
26	10	11	12	8	9
27	8	5	6	3	3
28	1	1	—	1	—
29	2	1	—	2	1
30	—	1	1	—	1
Total	275	248	246	195	190

³⁶ V. Drăguț, *Muzeul — instituție de cercetare, valorificare și conservare a patrimoniului de cultură*, în *RevMuz*, VI, 1969, nr. 5, p. 390.

³⁷ C. Bellow, *op. cit.*, p. 7.

³⁸ Deoarece subiecții puteau opta pentru cel puțin 3 și cel mult 5 din cele 8 forme, numărul total al opțiunilor depășește totalul celor chestionați (425).

³⁹ Cu titlu informativ dăm și opțiunile la celelalte 3 subpuncte:

VI. Proces istoric — 144 opțiuni

VII. Foto-expoziții itinerante — 140 opțiuni

VIII. Microexpoziții itinerante — 121 opțiuni

Structura opțiunilor relevă preferința publicului pentru utilizarea celor mai moderne mijloace de comunicare în difuzarea cunoștințelor istorice. Cele mai multe opțiuni sînt pentru formele de activitate în care tema istorică este însoțită de imagini filmate și efecte sonore (275 + 248 = 523 opțiuni). De asemenea, concursurile pe teme istorice au primit numeroase opțiuni, de la subiecți de toate vîrstele. Deci, publicul preferă — alături de vizita propriu-zisă — acele forme de activitate care îi mobilizează percepția din mai multe direcții sau îl antrenează la participare efectivă⁴⁰. Dealtfel, acest lucru se oglindește și în unele sugestii date la solicitarea punctului VIII al chestionarului. Chiar și vizita propriu-zisă este solicitată în combinație cu filme sau diapozitive. De mare popularitate se bucură și formele de activitate muzeală care realizează, asemănător ghidajului, o comunicare directă între public și muzeografuli specialiști în diverse epoci istorice. Ne referim aici la multiplele forme ale conferințelor, părți constitutive ale „modului de viață al muzeului”⁴¹. Sugestiile venite din partea celor chestionați ne sînt foarte utile și sub acest aspect. Astfel, se solicită expuneri pe teme „speciale”, adică nu conferințe care să cuprindă cite o epocă întreagă, ci prezentări cu sferă restrînsă, pe cite o temă cerută de auditoriu. Mulți își exprimă dorința ca printre acțiunile organizate de muzeu să figureze și niște „dialoguri” cu tinerii, în vederea trezirii interesului și pasiunii pentru istorie, sau niște cicluri de expuneri, gen cursuri de arheologi amatori etc. Apare și ideea unor „excursii istorice”: vizitarea locurilor memorabile sub conducerea unor specialiști de la muzeu, urmată de un schimb de păreri și impresii. Numărul relativ scăzut de opțiuni întrunite de expozițiile itinerante (140 + 121 = 261 opțiuni) se explică — după părerea noastră — prin faptul că această formă de activitate este aproape identică cu activitatea de bază — expoziția muzeală propriu-zisă —, ori subiecții s-au orientat spre niște forme mai deosebite.

Din analiza opțiunilor pentru diversele forme de activitate ale muzeului, precum și a sugestiilor în această privință, putem trage concluzii practice pentru organizarea muncii noastre. În primul rînd reiese eficiența introducerii unei asemenea probleme în sondarea preferinței publicului, chestiune dealtfel nelipsită din aproape nici o anchetă de acest gen⁴². O astfel de investigație ne relevă unele schimbări intervenite în preferințele publicului, descoperind apariția unui interes mai mare pentru anumite forme sau scăderea popularității formelor „tradiționale”, practicate ani în șir⁴³. În cazul nostru, se constată pe de o parte o oare-

⁴⁰ Această preferință este de fapt expresia cerințelor publicului față de muzeul modern: adaptarea activității muzeale la nivelul științei și tehnicii celei mai noi. Vezi J. Beneš, *Utilisation des moyens audio-visuels au musée*, în *Museum*, Lausanne, XXVIII, 1976, nr. 2, p. 117, 119, 120.

⁴¹ A. Moldoveanu, *Forme de activitate educativă folosite de muzeele științifice și tehnice*, în *RevMuz*, V, 1968, nr. 4, p. 319.

⁴² C. Nelega, *op. cit.*, p. 616; M. Andrassy, *op. cit.*, p. 122.

⁴³ Fl. Georgescu—V. Leahu—M. Dumitriu, *op. cit.*, p. 43.

care scădere a interesului pentru expozițiile itinerante, pe de alta, apariția unei categorice preferințe îndreptate spre formele de tip „spectacol de istorie cu sunet și lumină“. Aceste opțiuni și sugestii ne indică și domeniile în care trebuie și merită să acționăm.

Unele din aceste domenii au fost deja abordate de muzeografia noastră. Astfel, s-au constituit seturi de diapozitive pe teme mici, care sînt prezentate — cu comentarii adecvate — la solicitarea diverselor instituții sau întreprinderi. În cadrul activității cercurilor „Prietenii muzeului“ sînt prezentate filme pe teme istorice, urmate de discuții cu specialiștii de la muzeu. Ani de-a rîndul muzeul nostru a organizat cicluri-sisteme pe cîte o temă mai vastă, de exemplu: „Trecutul și prezentul țării — izvor de învățăminte și patriotism“, „Monumente, colecții și documente semnificative pentru istoria patriei și istoria universală, păstrate în Muzeul de istorie al Transilvaniei“, „Lupta pentru independență și unitate în istoria poporului român“. Aceste inițiative, armonizîndu-se cu preferințele exprimate de public, sînt deci de continuat. Numeroasele opțiuni pentru concursurile pe teme istorice semnalează marile posibilități oferite de această formă de activitate în mărirea funcționalității muzeului. În strădaniile noastre pentru a spori eficiența muncii, în multiplele ei forme, trebuie deci să folosim modalitățile mai sus analizate și, pe măsura posibilităților, să introducem în gama noastră de acțiuni și altele, spicuite din sugestiile publicului vizitator (de exemplu, ideea cursurilor de arheologi amatori sau cea a „excursiei istorice“, care deocamdată se restrînge la cercurile „Prietenii muzeului“).

Materialul rezultat din sondarea preferinței publicului dovedește prezența unui viu și real interes pentru istorie — atît cea națională, cit și cea universală — și mai cu seamă pentru epoca modernă și contemporană; exprimă aprecierea publicului cu privire la muzeu ca instituție cu însemnate funcții educative și culturale; oglindește părerea și preferințele publicului legate de toate laturile — directe și indirecte — ale activității de vehiculare a valorilor muzeale spre vizitatori. Deoarece prezentării fiecărui sistem de întrebări i-a urmat o analiză amănunțită a răspunsurilor, însoțită de concluziile aferente, încheiem cu rezumarea acestora din urmă: organizarea unui muzeu dinamic, unde vizitatorul să întîlnească realizările din domeniul istoriei „aduse la zi“, a unui muzeu care să-și orienteze toate formele de activitate educativă în sensurile indicate de preferințele publicului, iată garanția creării unui muzeu cu maximă eficiență cultural-educativă.

ANA MARIA CIPĂIANU

L'ENQUÊTE „S.P.V. 1977“ ORGANISÉE PAR LE MUSÉE
D'HISTOIRE DE LA TRANSYLVANIE.
RÉSULTATS ET CONCLUSIONS

(Résumé)

L'enquête sociologique destinée à sonder les préférences des visiteurs, entreprise en 1977—1978 par le Musée historique de la Transylvanie, a eu plusieurs buts: connaître l'intérêt du public pour les différentes époques historiques, leur influence sur la formation de la conscience et du sentiment patriotique, ainsi que le rôle du musée dans la stimulation de l'intérêt et de la passion pour l'histoire, investiguer les aspects de la visite au musée et l'appréciation que les visiteurs donnent à notre musée, apprendre d'éventuelles suggestions portant sur la réalisation d'une meilleure collaboration du musée avec le public, sonder l'option du public pour les différentes activités du musée. Les conclusions provenant de l'analyse des questionnaires suggèrent de nouvelles solutions qui peuvent servir au musée pour mieux remplir ses tâches.